

«Mähir» gymmaty: Galyň

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler, Türkmen dili

написано kitapcy | 22 января, 2025

"Mähir" gymmaty: Galyň «MÄHIR» GYMMATY

Galyň barada il arasynda bulaşyklyga salnan dürli pikirler, dürli garaýyşlar bar. Okyjylar köpçüligine aýdyň bolar ýaly www.kitapcy.ga saýty keramatly «Gurhany» arap dilinden ilkinji bolup türkmen diline terjime eden türkmen ulamasy Hoja Ahmet ahunyň galyňy dini, türkmeniň dessury, musulmançylyk tarapdan düşündirişini dykgatyňyza ýetirýäris.

* * *

Galyň asly Allatagala tarapyndan buýrulan hökümleriň biridir. Allatagala öz aýdan hökminde aýal maşgala bilen ony aljak adamyň arasynda geljekki durmuşlary barasynda öýde oturan ýerinde gürrüňleşmeli. Gyz maşgalanyň hossarynyň razylygynda «Mähir» (süýt) hakynyň gymmatlygy sözleşilýär.

Muňa mysal edip, Hezreti Omar Hezreti Alynyň gyzyny almakçy bolanda ilki bilen Hezreti Ala bu mesele barasynda duýdurýar. Şonda Hezreti Aly: «Ýa musulmanlaryň emiri, men çagamy sen ýaly arassa adama berip bilsem armanym ýok. Eýsem-de bolsa, maşgalamyzyň razylygy gerek. Sen bjziň maşgalamyz bilen geňeş. Razy bolsa, gepimiz ýok» diýipdir. Hezreti Omar özüniň aljak gyzyny köşge çagyrypdyr we oňa hyrydardygyny duýdurypdyr. Şonda Hezreti Alynyň gyzy: «Bolýar, men razy siziň hyzmatyňyzda durmaga we özümiň bagtly maşgalalardandygymy şu ýerde aňladym» diýipdir. Gyz ýene-de: «Ýa Hezreti Omar, men seniň köşk eýesi bolmagyňa we ähli dünýä musulmanlara emirligiňw (halyflygyňa) aşyk däldirin. Men seniň pygamberiň yzyny ýöredip, şerigata laýyk adyllyk bilen höküm edýänligiňe we şonuň bilen Allatagala ýakyn bolýanlygyňc aşykdyryn» diýipdir.

Şunlukda razylaşyp, Hezreti Aly gyzynyň razylygy bilen Hezreti Omara nikalap berýär. Şol zamanlarda «Mähir» haky ata-ene we

hossarlary tarapyndan kesgitlenip, öz durmuşa çykarjak maşgalalaryna geňeşer ekenler. Eger durmuşa çykýan maşgala ulugyz ýa dul aýal bolsun, parhy ýok, men şu bellenen «Mähir» haka närazydyryn» diýse, onda şol maşgalanyň öz kesgittän «Mähir» gymmatyny kabul edipdirler.

Meselem, Muhammet pygamber Hatyjany almakçy bolanda «Mähir» gymmaty on sekiz düýe diýip kesgittäpdirler. Muhammet pygamberiň agasy Ebu Talyp çöldäki düýesinden on sekizini Hatyjanyň hossarlarynyň saraýyna sürüp getiripdir. Jaýyň penjiresinden garap oturan Hatyja düýeleri görüp «Bu meniň «Mährim» üçin getirilen malmy?» diýip sorapdyr. «Hawa, seniň «Mähriň» diýip, aýdanlarynda, öz hyzmatkärlerine «Şo on sekiz düýäniň birini alyp galyň, galany Ebu Talyba beriň. Goý, ol şol düýeleri garyplara sadaka etsin. Ýa özi alsyn» diýipdir. Şunlukda Hatyjanyň «Mähri» bir düýe bolupdyr.

Emma şerigat kitaplarynda, halk arasynda gyz maşgalalaryň «Mähir» gymmaty näme bolsa, siz hem şoňa görä boluň diýlipdir. Şu sözlerden peýdalanan ynsapsyz adamlar maşgalalarynyň «Mähir» gymmatyny ýokary derejä çykarypdyrlar.

1910-njy ýyllaryň töwereklerinde gyzlaryň «Mähir» gymmaty elli-elliden hasap edilip başlanypdyr. Ýagny, elli goýun, elli halat, elli put bugdaý, elli put künji we şuňa meňzeş bolupdyr. Şerigatda beýle zatlar ýol berilmeýär. Şerigatyň hiç ýerinde ýokardaky aýdylan sanlar ýok. Gaýtalap aýtsak, «Mähir» gymmaty durmuşa çykjak maşgalanyň kesgitlemegi bilen alynýandyr.

Indi esasy zat, «Şu gyzlaryň «Mähir» gymmaty näme üçin alynýar?» diýen soraga jogap: Durmuşa çykyp, baran ýerinde bir maşgalanyň baran gününden başlap, täki ölýänçä etjek hyzmatynyň gymmatynyň ujundan alynýan sowgat şekilli zatdyr. Meselem, durmuşa çykyp baran maşgala ärine hyzmat etmeli, öýüni dikeldişmeli. Dikeldilen öýi abat saklamaly. Öý eýesi bir ýana giden wagty, onuň çagalaryny, mal emlägini, iň esasy zat hem özüni kesekilerden gorap saklamaly. Şu aýdylan habarlar Kuranyň birnäçe sürelerinde getirilendir. Edebi makalalar